

Asia: VN/12316/2019

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi kaivoslain muuttamisesta

Lausunnonantajilta toivotaan erityisesti vastausta seuraaviin kysymyksiin:

1. Varausjärjestelmään esitetään seuraavia muutoksia:

- alueellisia rajauksia,
- hehtaariperusteinen varausmaksu
- varausajan lyhentäminen
- varauspäätöksen sisällön tarkentaminen
- varaajan velvollisuus tiedottaa varausilmoituksen jättämisestä.
- **Mitä hyötyjä näet esitetyissä muutoksissa? Mitä muita muutoksia ehdotat ja miksi?**

Pro Kuusamo ry

10.4.2022

Lausunto Työ- ja elinkeinoministeriölle

Lausunto toimitettu lausuntopalvelun kautta

Viite: VN/12316/2019

Asia: Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi kaivoslain muuttamisesta
käsittää kohdat 1 A, 1 B ja 2

1 A Paikkasidonnaisten elinkeinojen tasavertaisuus

Luontomatkailun arvonlisän osuus vuonna 2019 oli 1,7 mrd euroa. (Biotalousstrategia 2022–2035) Kaivannaisteollisuuden arvonlisän vaikutus kansantalouteen v 2018 oli 1,2 mrd (kaivosteollisuus.fi).

Ylisukupolvisten luontoelinkeinojen kuten kalastuksen, porotalouden ja matkailun parissa toimivat yrittäjät ovat usein paikallisia asukkaita, ja yrityksillä on kotipaikka Suomessa. Luontoelinkeinojen verotulot jäävät alueelle tai paikkakunnalle hyödyttämään alue- ja paikallistaloutta sekä hyvinvointia. Ulkomaisten matkailijoiden kulutus lasketaan matkailun vientituloksi, josta myös muusta vientitulosta poiketen arvonlisävero-osuus jää kokonaisuudessaan Suomeen.

Lausuntokierroksella olevan kaivoslain 1 §:n mukaan lain ensisijainen tarkoitus on edistää kaivostoimintaa ja järjestää sen edellyttämä alueiden käyttö ja malminetsintä niin, että ne ovat yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestäviä. Kaivoslaki poikkeaa näin päätavoitteissaan muusta ympäristön ja luonnonvarojen sääntelystä. Katsomme, että kaivostoiminnan etusijaisuudelle muuhun paikkasidonnaiseen elinkeinotoimintaan nähden ei ole esitettävissä päteviä perusteita. Sikäli kun kaivostoimialan ensisijaisuutta perustellaan malmivarantojen sijaintiin perustuvalla toiminnan paikkakohtaisuudella, katsomme, että samaa perustelua tulee soveltaa yhdenvertaisesti arvioitaessa muiden toimialojen toimintaedellytyksiä huomioon ottaen myös perustuslain 18 §:n turvaama elinkeinovapauden suoja. Silloin kun luontoelinkeinojen ja luontomatkailun toimintaedellytykset kytkeytyvät kiinteästi alueen erityisiin luonnonarvoihin, maisema-arvoihin, vesistöjen puhtauteen ja käyttömahdollisuuksiin (retkeily ja kalastus), kuten esimerkiksi Kuusamossa, vaatimusta kaivostoiminnan etusijaisuudesta ei voida perustaa kaivostoiminnan paikkasidonnaisuudelle.

Kaivoshankkeessa tähdätään ainutkertaisten kallioperän mineraalien käyttöönottoon. Kaivosluvan hakijalle hanke on aina liiketoimi. Yhteiskunnan näkökulmasta kaivoshankkeelle on aina olemassa vaihtoehtona jokin toinen uusi tai jo käytössä oleva kaivos, pidemmällä aikajänteellä myös kokonaan muut raaka-aineet ja teknologiat. Kaivokset eivät ole siten korvaamattomia, eikä yksittäistä kaivosta voi perustella huoltovarmuudella.

Näin ollen kaivoslain tavoitteiden ja sisällön tulee selkeämmin heijastaa elinkeinojen tasavertaisuutta, minkä tulisi ilmetä myös lain sisällöstä.

Edellytämme lakitekstin muutosta siten, ettei lain tarkoituksena ole edistää kaivostoimintaa, vaan että lain tarkoituksena olisi varmistaa sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä kaivostoiminta.

1 B Kaivostoiminnan ja luontoelinkeinojen intressivertailu

Kaivoslain luonnoksessa 48§ 2.momentti todetaan, että kaivoslupaa ei saa myöntää, mikäli luvan myöntäminen "aiheuttaa merkittävää haittaa alueen asutus- tai elinkeino-oloille, jota lupamääräyksin ei voi poistaa".

Eduskunnan talousvaliokunta on kaivoslain muuttamista koskevaan kansalaisaloitteeseen (KAA 7/2091 vp) antamassaan mietinnössä pitänyt perusteltuna selvittää intressivertailun käyttöönottoa kaivoslain muuttamisen yhteydessä. Talousvaliokunta korosti tältä osin erityisesti ympäristövaikutusten ja muiden elinkeinojen näkökulmien huomioon ottamista.

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisuna (2022:26) toteutetusta Intressivertailu kaivoslain lupaprosessin osana -loppuraportista ilmenee useita merkittäviä seikkoja, jotka puoltavat intressivertailun sisällyttämistä osaksi kaivoslain mukaista lupaharkintaa. Siinä hyödyt ja haitat voisi asettaa samalle tasolle. Kaivoslain sisällä menettelyjä olisi vain yksi – oikeudet mineraaleihin (kaivoslupa) ja alueisiin (kaivosalueunastuslupa) sekä intressivertailu niihin liittyvistä intresseistä olisi samassa päätöksessä. Laajempi intressivertailu tarjoaisi myös laajemman paikallisen tason hyväksyttävyyden kaivoshankkeelle, jonka vaikutukset olisi selvitetty ja hyötyjen ja haittojen välinen punninta tehty osana yhden ja saman lupaviranomaisen tekemää harkintaa ja sen perusteella tehtyä lupapäätöstä.

Intressivertailua koskevan säännöksen puuttumista lakiehdotuksesta on perusteltu ensisijaisesti sillä, että intressivertailun käyttöönotto on vaikeaa. Intressivertailu on kuitenkin tärkeää eri osapuolten kannalta, jotta jo mahdollisimman aikaisessa vaiheessa olisi tieto siitä, jos kaivoshanketta ei voida toteuttaa. Nykyinen jopa yli kymmenen vuotta kestävä epävarmuuden tila mahdollisen kaivoksen perustamisesta on kaikille osapuolille haitallista.

Toiseksi intressivertailua koskevan säännöksen puuttumista lakiehdotuksesta on perusteltu sillä, että kaavoituksella nähdään olevan intressivertailuun verrattavaa merkitystä, koska siinä kilpailevat maankäyttömuodot ratkaistaan paikallisesti. On kuitenkin hyvä huomioida, että kaavoitusta koskevan päätöksenteon yhteydessä ei tavallisesti ole vielä mitään tietoa siitä, millaista kaivostoimintaa on alueelle myöhemmin tulossa. Siinä yhteydessä ei myöskään ole mahdollista arvioida luotettavalla tavalla kaivoksen aiheuttamia mahdollisia riskejä, rakenteellisia muutoksia ja vaikutuksia ympäristölle eikä toisaalta kaivoksen aiheuttamia kielteisiä vaikutuksia alueella jo toimiville elinkeinoille. Näitä vaikutuksia voi arvioida vasta myöhemmin, kun alueelle suunnitellusta kaivostoiminnasta on saatavilla enemmän tietoa.

Todellisuudessa kaivostoiminnan aiheuttamia hyötyjä ja haittoja ei ole mahdollista arvioida vielä kaavoittamisen yhteydessä. Näin myös eri intressit voi arvioida vasta myöhemmin, kun kaivosyhtiö hakee lupaa toiminnalleen. Intressit tulevat arvioiduksi lupaharkinnan yhteydessä. Siinä kohtaa

lupaviranomaisen tulee punnita hyötyjä ja haittoja ja sitä, täyttyvätkö luvan myöntämisen edellytykset ja toisaalta, onko sen myöntämiselle jotain esteitä.

Kaivostoiminta sopii huonosti yhteen luontoarvoja korostavan matkailun kanssa ja aiheuttaa matkailulle usein haittaa sen imagon ja mielikuvien kautta. Monet matkailijatkin ovat tästä samaa mieltä. Tämä on käynyt hyvin ilmi esimerkiksi Lapin ja Oulun yliopistojen sekä Metlan yhteisen jo vuonna 2013 julkaistun Dilacom-tutkimushankkeen johtopäätöksistä. Siinä selvitettiin Levin ja Ylläksen matkailijoiden näkemyksiä matkailukohteen valinnasta ja suhteesta kaivostoimintaan. Kolme tärkeintä matkailukohteen valintakriteeriä olivat kauniit luontomaisemat, liikuntamahdollisuudet ja koskematon erämaa. Ulkomaalaisista matkailijoista peräti 49 prosenttia ilmoitti vähentävänsä matkailua Levin ja Ylläksen alueella, jos kaivostoimintaa laajennettaisiin.

Kaivostoiminnan ensisijaisuudelle tietyllä alueella ei ole perusteita verrattaessa sitä esimerkiksi matkailuun, joka sekkin on paikkasidonnainen elinkeino. Kaivostoiminnan ensisijaisuus ei ole perusteltua taloudellisestakaan näkökulmasta tarkasteltuna. Kaivoksen toiminta-aika on yleensä lyhyt, mutta matkailu ja muut luontoeinkeinot tuottavat tuloa pitkälle tulevaisuuteen. Kaivoksen tuottamat hyödyt arvioidaan usein sen toiminta-aikana verrattuna muihin elinkeinoihin. Vertailussa on välttämätöntä ottaa huomioon luontoon ja sen vetovoimaan pohjautuvien elinkeinojen alueella jo tekemät investoinnit ja lisäksi vähintään 50–100 vuoden toiminnan aikajänne eteenpäin sekä kyky luoda tuloa alueelle. Matkailutoiminnan ympärivuotisuuden kasvaessa, esimerkiksi Kainuun, Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin alueilla, lähialueella oleva kaivos voi pahimmillaan pilata matkailualan toimintaedellytykset ja kyvyn tehdä tulosta lopullisesti.

Kaivostoiminnasta aiheutuu suorina haittoina muun muassa melua, pölyä, tärinää sekä jätevesien johtamista vesistöön ja lisääntyneestä raskaasta liikenteestä muodostuvia haittatekijöitä. Melu- ja tärinähaitat aiheutuvat kallion räjäytyksistä ja malmikiven murskauksesta sekä kiven kuljetuksesta. Malmikiven kuljetus on suurimittakaavaista ja jatkuvaa paitsi kaivoksella myös liikenteessä rikastamolle. Kaivospölyä syntyy räjäytyksistä ja se leviää esteettä sekä avolouhoksista että ilmanvaihdon kautta tunnelikaivoksista. Kaivospöly sisältää kaikkia niitä haitta-aineita, mitä kiveen voi olla sitoutunut, kuten myrkylliset raskasmetallit (mineraalista riippuen esimerkiksi Seleen, Cadmium, Arseni, Uraani, Torium, Radon jne.). Uusimpien ruotsalaisten sammalmittausten mukaan (Nrc 636/2021/Svenska Miljöinstitutet) haitta-aineiden pitoisuudet nousevat kasvillisuudessa selvästi vielä 10 km päässä kaivoksesta. Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi porojen laiduntaminen, marjastaminen ja sienestäminen tulevat kyseenalaisiksi.

Kaivoksen fysikaaliset ympäristövaikutukset jäävät usein huomioon ottamatta ympäristön rakenteelliseen muutokseen vaikuttavina tekijöinä. Ne ilmenevät myös maisemaan, valaistukseen ja erämaisyyden katoamiseen liittyvinä tekijöinä, mitkä heikentävät kaivosten lähellä asuvien ja alueen muiden elinkeinojen ja erityisesti luontomatkailun alueellisia ja paikallisia toimintaedellytyksiä. Esimerkiksi Kuusamossa puhtaaseen luontoon ja vesistöihin pohjautuva imago on matkailun lisäksi monen muu elinkeinon perusta kuten kalanjalostus (Kuusamon Kala) ja meijeritoiminta (Kuusamon Juusto). Kaivostoiminta ei sovi niille alueille, missä jo toimivat vahvat elinkeinot pohjautuvat puhtaaseen luontoon, hiljaiseen äänimaisemaan ja näihin pohjautuvaan imagoon ja maineeseen.

Hyötyjen ja haittojen arviointi ja niiden punninta edellyttää lupaviranomaisen työkaluksi intressivertailua. Ilman sitä koskevaa nimenomaista säännöstä lupaviranomaisen harkinta voi jäädä puutteelliseksi. Kaivostoiminnan aiheuttamat rakenteelliset muutokset muuttavat merkittävästi alueen luontoelinkeinojen vetovoimaa ja toimintaympäristöä, eikä näitä muutoksia ja niiden vaikutusta arvioida enää ympäristöluvan yhteydessä.

Pro Kuusamo edellyttää, että intressivertailua koskeva säännös on lisättävä kaivoslakiin. Kaivosluvan osana tehtävä intressivertailu on välttämätön että 48 § 2. momentin edellyttämä arviointi hyötyjen ja haittojen välillä tulee tehtyä.

3. Kaivosluvan ja ympäristöluvan yhteensovittaminen

Erityisesti kaivoslain soveltamisala ja sen suhde ympäristönsuojelulakiin ja vesilakiin määräytyy nykyisellään vaikeaselkoisesti. Tähän ei ole tulossa korjausta lausuntokierroksella olevan kaivoslain osalta. Lupamenettelyjen erillisuus ja lakien soveltamisalojen epäselvyys vaikeuttaa osallistumista ja kaivoslain ja ympäristönsuojelulain soveltamisalojen hahmottamista eikä kaivoslaki ohjaa lupamenettelyjen yhteensovittamista, mikä vaikeuttaa kansalaisten osallistumista lupamenettelyihin ja on jo heijastunut myös lupaharkintaan. Kaivosviranomainen on antanut päätöksiä, joita on jouduttu arvioimaan muutoksenhakemisen myötä uudelleen. Kaivoslain tavoitteiden toteutuminen on siten edellyttänyt vaikutusalueen asianosaisten, mm. Pro Kuusamo ry:n, aktiivista toimintaa mm. yleisen ja yksityisen edun turvaamiseksi.

Kuusamon Juomasuon kaivoksen kohdalla KHO katsoi ratkaisussaan 22.11.2017, T 6029, että kaivospiiripäätös ei sisältänyt riittäviä kaivoslain 52.3 §:ssä edellytettyjä määräyksiä yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi. Tukesin katsottiin jättäneen huomiotta, että näiden määräysten tulee olla mainitun lainkohdan tarkoitukseen nähden riittävän konkreettisia. KHO korosti, että määräysten antamisen tulee perustua sellaiseen selvitykseen, jonka perusteella niiden tarvetta ja sisältöä voidaan arvioida yksityiskohtaisesti ja kulloisenkin kaivoshankkeen ominaispiirteet ja vaikutukset huomioon ottaen. Sama asetelma toistui sittemmin Kolarissa sijaitsevan Hannukaisen kaivoshankkeen kohdalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden kumottua 1.4.2020 (päättönumero 20/0118/1) Tukesin myöntämän kaivospiiripäätöksen mm. yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi annettujen määräysten puutteellisuuden ja puutteellisen kuulemismenettelyn seurauksena. Kaivoslain toteutuminen edellytti näissä tapauksissa kansalaisten aktiivista osallistumista.

Kaivoslain ja ympäristönsuojelulain soveltamisalojen epäselvyys ilmenee havainnollisesti juuri yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi annettaville määräyksille asetettavissa vaatimuksissa. Niiden tulee perustua selvitykseen, jonka perusteella niiden tarvetta ja sisältöä voidaan arvioida yksityiskohtaisesti ja kulloisenkin kaivoshankkeen ominaispiirteet ja vaikutukset huomioon ottaen. Keskeistä silloin on, millä tavoin vaikutukset kaivoslupaharkinnassa on tunnistettava.

Ympäristöluvan katsotaan kytkeytyvän päästöperusteiseen pilaamiseen kaivosluvan säännellessä alueen rakenteeseen kohdistuvia vaikutuksia. Kaivoslain mukaisessa lupaharkinnassa on puolestaan otettava huomioon alueen fyysisestä muuttamisesta johtuvat välittömät ja välilliset vaikutukset ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen sekä vaikutukset muihin elinkeinoin.

Selvennettäväksi jää, millä tavoin ympäristöön kohdistuvat vaikutukset, myös päästöperusteiset vaikutukset, voidaan ja tulee ottaa huomioon kaivoslupaharkinnassa ympäristön rakenteellisia muutoksia arvioitaessa. Onko esimerkiksi paikkakunnan luonto- ja kalastusmatkailun toimintaedellytysten katoaminen ns. rakenteellinen vaikutus, jos sen taustalla ovat päästöt, virtaamamuutokset tai äänimaiseman olennainen muutos, erämaisyyden katoaminen? Onko matkailuelinkeinolle olennaisen luontoimagon katoaminen ”rakenteellinen vaikutus”? Voidaanko yleisen ja yksityisen edun turvaksi muotoilla konkreettisia määräyksiä ilman tietoa konkreettisista vaikutuksista, niiden syistä, luonteesta, voimakkuudesta ja merkityksestä?

Lupamenettelyjen erillisuus ja itsenäisyys mahdollistaa näin ollen sen, että kaivosluvassa ei anneta riittäviä määräyksiä, koska tieto tulevassa ympäristöluvassa annettavista määräyksistä ja niiden perustana olevasta informaatiosta vielä tuolloin puuttuu. Näin ollen on tärkeää, että kaivoslupaa ei voitaisi myöntää ennen ympäristönsuojelulain mukaista lupaa. Nykytilannetta kuvaa, että esimerkiksi Hannukaisen tapauksessa kaivoslupa myönnettiin jo 2017, vaikka hankkeen ympäristövaikutusten selvittäminen on ympäristö- ja vesitalouslupamenettelyssä edelleen olennaisesti kesken.

Intressivertailuselvityksen jäädessä pois kaivoslaista, epäselväksi jäisi, millaiseen tietoon kaivoslain mukaisessa lupaharkinnassa yleisille ja yksityisille eduille aiheutuvien haittojen estämistä tai vähentämistä koskevat määräykset voidaan perustaa, jos kaivoslupa myönnetään ennen ympäristölupamenettelyä ja siten ilman ympäristölupamenettelyssä saatavia tietoja päästöistä ja niiden vaikutuksista.

Kaivoslaki sisältää yleisiä säännöksiä luvan saajan velvollisuuksista yleisille ja yksityisille eduille aiheutuvien haittojen estämisestä tai vähentämisestä (6, 11 ja 18 §). Vaikka nämä säännökset koskevat mm. luontovaikutuksia, maisemallisia vaikutuksia ja muun elinkeinotoiminnan, esim. luontomatkailun, ympäristöllisiä edellytyksiä, ympäristön päästöistä johtuvaa pilaantumista säännelläänkin kaivoslain sijaan ympäristönsuojelulla ja ympäristöluvalla.

Pro Kuusamo edellyttää, että aivoslaissa on säädetään siitä, että kaivosluvan edellytyksenä on kaivoshankkeelle myönnetty Ympäristö- ja vesitalouslupa.

Pro Kuusamo Ry

puolesta

Jouni Hakola,

toiminnanjohtaja

=====

Pro Kuusamo ry haluaa säilyttää Kuusamo luonto- ja matkailukuntana ja ylläpitää sekä edistää Kuusamon ainutlaatuisen luontoon perustuvien elinkeinojen yleisiä toimintaedellytyksiä ja työllistävää vaikutusta tuleville sukupolville.

Lisätietoja: www.prokuusamo.fi

2. Onko keskeisten lakien soveltamisalojen rajat selvät: kaivoslaki, ympäristönsuojelulaki, luonnonsuojelulaki? Jos ei, miten tätä sääntelykokonaisuutta voisi mielestäsi selkeyttää?

Kaivosluvan ja ympäristöluvan yhteensovittaminen

Eryteisesti kaivoslain soveltamisala ja sen suhde ympäristönsuojelulakiin ja vesilakiin määräytyy nykyisellään vaikeaselkoisesti. Tähän ei ole tulossa korjausta lausuntokierroksella olevan kaivoslain osalta. Lupamenettelyjen erillisyys ja lakien soveltamisalojen epäselvyys vaikeuttaa osallistumista ja kaivoslain ja ympäristönsuojelulain soveltamisalojen hahmottamista eikä kaivoslaki ohjaa lupamenettelyjen yhteensovittamista, mikä vaikeuttaa kansalaisten osallistumista lupamenettelyihin ja on jo heijastunut myös lupaharkintaan. Kaivosviranomaisen on antanut päätöksiä, joita on jouduttu arvioimaan muutoksenhakemisen myötä uudelleen. Kaivoslain tavoitteiden toteutuminen on siten edellyttänyt vaikutusalueen asianosaisten, mm. Pro Kuusamo ry:n, aktiivista toimintaa mm. yleisen ja yksityisen edun turvaamiseksi.

Kuusamon Juomasuon kaivoksen kohdalla KHO katsoi ratkaisussaan 22.11.2017, T 6029, että kaivospiiripäätös ei sisältänyt riittäviä kaivoslain 52.3 §:ssä edellytettyjä määräyksiä yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi. Tukesin katsottiin jättäneen huomiotta, että näiden määräysten tulee olla mainitun lainkohdan tarkoitukseen nähden riittävän konkreettisia. KHO korosti, että määräysten antamisen tulee perustua sellaiseen selvitykseen, jonka perusteella niiden tarvetta ja sisältöä voidaan arvioida yksityiskohtaisesti ja kulloisenkin kaivoshankkeen ominaispiirteet ja vaikutukset huomioon ottaen. Sama asetelma toistui sittemmin Kolarissa sijaitsevan Hannukaisen kaivoshankkeen kohdalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden kumottua 1.4.2020 (päättönumero

20/0118/1) Tukesin myöntämän kaivospiiripäätöksen mm. yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi annettujen määräysten puutteellisuuden ja puutteellisen kuulemismenettelyn seurauksena. Kaivoslain toteutuminen edellytti näissä tapauksissa kansalaisten aktiivista osallistumista.

Kaivoslain ja ympäristönsuojelulain soveltamisalojen epäselvyys ilmenee havainnollisesti juuri yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi annettaville määräyksille asetettavissa vaatimuksissa. Niiden tulee perustua selvitykseen, jonka perusteella niiden tarvetta ja sisältöä voidaan arvioida yksityiskohtaisesti ja kulloisenkin kaivoshankkeen ominaispiirteet ja vaikutukset huomioon ottaen. Keskeistä silloin on, millä tavoin vaikutukset kaivoslupaharkinnassa on tunnistettava.

Ympäristöluvan katsotaan kytkeytyvän päästöperusteiseen pilaamiseen kaivosluvan säännellessä alueen rakenteeseen kohdistuvia vaikutuksia. Kaivoslain mukaisessa lupaharkinnassa on puolestaan otettava huomioon alueen fyysisestä muuttamisesta johtuvat välittömät ja välilliset vaikutukset ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen sekä vaikutukset muihin elinkeinoihin.

Selvennettäväksi jää, millä tavoin ympäristöön kohdistuvat vaikutukset, myös päästöperusteiset vaikutukset, voidaan ja tulee ottaa huomioon kaivoslupaharkinnassa ympäristön rakenteellisia muutoksia arvioitaessa. Onko esimerkiksi paikkakunnan luonto- ja kalastusmatkailun toimintaedellytysten katoaminen ns. rakenteellinen vaikutus, jos sen taustalla ovat päästöt, virtaamamuutokset tai äänimaiseman olennainen muutos, erämaisyyden katoaminen? Onko matkailuelinkeinolle olennaisen luontoimagon katoaminen ”rakenteellinen vaikutus”? Voidaanko yleisen ja yksityisen edun turvaksi muotoilla konkreettisia määräyksiä ilman tietoa konkreettisista vaikutuksista, niiden syistä, luonteesta, voimakkuudesta ja merkityksestä?

Lupamenettelyjen erillisyys ja itsenäisyys mahdollistaa näin ollen sen, että kaivosluvassa ei anneta riittäviä määräyksiä, koska tieto tulevassa ympäristöluvassa annettavista määräyksistä ja niiden perustana olevasta informaatiosta vielä tuolloin puuttuu. Näin ollen on tärkeää, että kaivoslupaa ei voitaisi myöntää ennen ympäristönsuojelulain mukaista lupaa. Nykytilannetta kuvaa, että esimerkiksi Hannukaisen tapauksessa kaivoslupa myönnettiin jo 2017, vaikka hankkeen ympäristövaikutusten selvittäminen on ympäristö- ja vesitalouslupamenettelyssä edelleen olennaisesti kesken.

Intressivertailuselvityksen jäädessä pois kaivoslaista, epäselväksi jäisi, millaiseen tietoon kaivoslain mukaisessa lupaharkinnassa yleisille ja yksityisille eduille aiheutuvien haittojen estämistä tai vähentämistä koskevat määräykset voidaan perustaa, jos kaivoslupa myönnetään ennen ympäristölupamenettelyä ja siten ilman ympäristölupamenettelyssä saatavia tietoja päästöistä ja niiden vaikutuksista.

Kaivoslaki sisältää yleisiä säännöksiä luvan saajan velvollisuuksista yleisille ja yksityisille eduille aiheutuvien haittojen estämisestä tai vähentämisestä (6, 11 ja 18 §). Vaikka nämä säännökset koskevat mm. luontovaikutuksia, maisemallisia vaikutuksia ja muun elinkeinotoiminnan, esim. luontomatkailun, ympäristöllisiä edellytyksiä, ympäristön päästöistä johtuvaa pilaantumista säännelläänkin kaivoslain sijaan ympäristönsuojelulalla ja ympäristöluvalla.

Pro Kuusamo edellyttää, että aivoslaissa on säädetään siitä, että kaivosluvan edellytyksenä on kaivoshankkeelle myönnetty Ympäristö- ja vesitalouslupa.

3. Onko sinulla kokemuksia malminetsinnän aiheuttamista konkreettisista haitoista itsellesi, omaisuudellesi, harjoittamallesi elinkeinolle tai muutoin? Kerro niistä. Olisiko haitat voitu ehkäistä lupaehdoilla? Millaisilla?

-

4. Kaivoshankkeet ja niiden vaikutukset eivät aina rajaudu yhden kunnan alueelle. Nykyisin kaivoksen maankäyttö on voitu ratkaista myös maakuntakaavalla, mutta jatkossa edellytettäisiin kuntatason kaavaa, millä vahvistetaan kunnan päätösvaltaa asiassa. Mitä vaikutuksia näet nyt esitetyillä muutoksilla olevan kaavoitukseen? Mitä ratkaisuja näet kuntarajat ylittävien vaikutusten huomioimiseksi?

-

5. Kaivoksiin liittyy kaksi erillistä vakuutta, kaivosvakuus ja jätevakuus. Kaivoslaissa säädetään kaivosvakuudesta, jota esityksellä täsmennettäisiin. Kaivosvakuuden tulisi kattaa kaivosten sulkemistoimet, kuten rakennusten, rakennelmien, tiestön ja sähköverkon purkaminen, mikäli kaivostoiminnan harjoittaja on varaton. Lisäksi kaivosvakuutta esitettäisiin laajennettavaksi poikkeavien tilanteiden turvallisuustoimenpiteisiin ja maanomistajakorvauksiin. Jätevakuudesta säädetään ympäristönsuojelulaissa ja lisäksi ympäristöministeriössä kehitetään ympäristövahinkojen toissijaisia vastuujärjestelmiä. Näetkö vakuussäätelyn kattavana vai onko vielä jokin ilmeinen aukko ja mitä se koskee?

-

6. Esitysluonnoksessa ehdotetaan lupamääräyksiä saamelaisten perinteisille elinkeinoille aiheutuvien haittojen vähentämiseksi (51, 52 ja 54 §). Miten arvioit esitettyjen muutosten vaikutusta?

- ottaen huomioon saamelaisten oikeudet alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään, kulttuuriaan ja perinteisiä elinkeinojaan
- ottaen huomioon muut elinkeinot, kuten matkailun ja porotalouden

-

Muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen:

-

Hakola Jouni
Pro Kuusamo ry